

Foto: Philippe Ramakers.

Rapport från ett seminarium:

Dialog om social hållbarhet i livsmedelssystemet blev *bidrag till regeringens färdväg*

Livsmedelssystemets betydelse för möjligheterna att nå de globala målen för hållbar utveckling är central – och miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet ska väga lika tungt i arbetet. Men i diskussionerna om ett hållbart nationellt livsmedelssystem pratas det ganska lite om den sociala hållbarheten.

Text: ANNSOFIE WAHLSTRÖM & CHARLOTTE HALLÉN SANDGREN

Vad är social hållbarhet? Hur ser social hållbarhet i livsmedelssystemet ut? Hur ser Sveriges framtida jordbruk ut? Är det möjligt att mäta social hållbarhet och spelar den någon roll för attraktionskraften hos jobb inom sektorn nu och i framtiden? Medför mål för social hållbarhet intressekonflikter och i så fall vilka? Hur ser vi till att frågor om social hållbarhet får ta plats i takt med att livsmedelssystemen transformeras? Det var många frågor som skulle belysas när KSLA:s Kommitté för hållbar svensk matproduktion och -konsumtion arrangerade en dialog på temat *Social hållbarhet inom det nationella livsmedelssystemet* i samarbete med SLU Future Food i april 2021.

Dialogmötet var en del av förberedelserna inför Sveriges deltagande i FN:s toppmöte om livsmedelssystem den 23 september, Food Systems Summit. Material från dialogen tillsammans med sex andra dialoger utgör nu grunden för den färdväg mot hållbara livsmedelssystem som regeringen sammanställde inför toppmötet. Sammanställande till mötet var statssekreterare Per Callenberg och cirka 130 perso-

ner från lantbruk, miljö, handel, förädling, hälsa, myndigheter, industri och intresseorganisationer med flera deltog i diskussionerna.

Viktig diskussion även i Sverige

Diskussionen om social hållbarhet och frågor som demokrati och mänskliga rättigheter, rättvisa, och tillgång till tillräckliga mängder mat och näring till ett rimligt pris kanske är frågor som främst för tankarna till fattigare länder.

Men i Sverige finns det också behov av att diskutera sociala villkor både när det gäller förhållanden inom landet och hur vi genom vår konsumtion har påverkan utanför landets gränser. Hur ser vi till att frågor om social hållbarhet får ta plats i takt med att livsmedelssystemen transformeras? Till exempel saknas det utpekade mål för social hållbarhet i den nationella livsmedelsstrategin. Innebär det att sociala frågor med relevans för livsmedelssystemet behandlas som mindre viktiga? I exempelvis lantbruket behöver frågor

som äganderätt, företagsklimat, jämställdhet, framtidstro och yrkesstolthet lyftas. Även arbetsvillkor och arbetsmiljöfrågor är av intresse för lantbruket, men också för livsmedelsindustrin och restaurangbranschen. Folkhälsa, antibiotikaresistens, djurvälstånd och en levande landsbygd räknas också in i den sociala hållbarheten.

Lantbrukarnas egna röster om framtiden och funderingar runt sin sociala hållbarhet berörde verkligen deltagarna, några exempel från Hajdu m.fl. 2020: ”En helg kostar 6 000 bara för att vara ledig, det vill ju till att man har kul då.” ”Det är det absolut värsta med jordbruk – att man känner sig så bedömd.” ”Det finns ingen modern familj som vill ha den här bundenheten. De som slutat lider inte av ekonomin utan av bundenheten.” ”Jordbruksbyråkratin är fruktansvärd. Alla regler ändras hela tiden och i det försöker vi bedriva en långsiktig verksamhet.”

Mer forskning är nödvändig

Mer forskning behövs för att göra social hållbarhet mätbar och greppbar. Social hållbarhet mäts till stor del med kvalitativa metoder och data som grundar sig på hur olika aktörer i systemet uppfattar sin situation. En utmaning med sådana data är hur man ska väga dem mot varandra och hur man riktar in sig på vad som är viktigast – och vem som bestämmer det.

Strävan att uppnå social hållbarhet i alla delar av livsmedelssystemet kan också medföra målkonflikter i relation till ekonomisk eller ekologisk hållbarhet eller i förhållande till den sociala hållbarheten i andra delar av samhället. Under mötet presenterades ny forskning om hur man kan göra bedömningar av social hållbarhet med livscykelanalys (bl.a. Zira m.fl. 2021). Det är en lovande metod men den behöver utvecklas ytterligare.

Vi behöver fortsätta och utveckla sektorsövergripande diskussioner om social hållbarhet i livsmedelssystemet, vad det innebär och hur den kan mätas. Men det behövs också särskilda åtgärder från myndigheternas sida. När man föreslår och utvecklar indikatorer för social hållbarhet är det också viktigt att involvera de aktörer som berörs, till exempel lantbrukare, i samtalen och lösningarna.

Foto: Eduardo Soares.

Foto: Wolfgang Ehrecke.

Läs mer

Seminarier Social hållbarhet i livsmedelssystemet 2021-04-21: <https://www.ksla.se/aktivitet/social-hallbarhet/>

En färdväg för hållbara livsmedelssystem: <https://www.regeringen.se/artiklar/2021/09/en-fardvag-for-hallbara-livsmedelssystem/>

Sveriges förändrade lantbruk – lantbrukarnas egna röster om förändringar sedan 1990-talet och strategier inför framtiden. Hajdu *et al.* 2020. Future Food Report nr 11: https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/fu-food/publikationer/future-food-reports/slu-futurefood_rapport_11.pdf

A life cycle sustainability assessment of organic and conventional pork supply chains in Sweden. Stanley Zira, Lotta Rydmer, Emma Ivarsson, Ruben Hoffmann, Elin Röö. 2021. Sustainable Production and Consumption, 28:21–38: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352550921001019>

Annsophie Wahlström och Charlotte Hallén Sandgren ingår i KSLA:s Kommitté för hållbar svensk matproduktion och -konsumtion